

Postavení glukokortikoidů v endokrinologii

Pavel Cee, Jan Drugda, Filip Gabalec

IV. interní klinika Fakultní nemocnice Hradec Králové a Lékařská fakulta Hradec Králové Univerzity Karlovy v Praze

Glukokortikoidy představují zásadní skupinu hormonů, které mají klíčovou roli v regulaci metabolismu, imunitní odpovědi a adaptaci organismu na stres. Jejich široké využití v medicíně je podmíněno výraznými protizánětlivými a imunosupresivními účinky, avšak dlouhodobá terapie je spojena s rizikem závažných nežádoucích účinků. Článek se zaměřuje na problematiku hyperkortizolismu, a to jak v podobě endogenního Cushingova syndromu, tak častější exogenní formy spojené s dlouhodobým podáváním glukokortikoidů. Diskutovány jsou klinické projevy, diagnostické postupy i současné terapeutické možnosti zahrnující chirurgickou, farmakologickou a radioterapeutickou léčbu. Druhou velkou oblastí je adrenální insuficience s důrazem na etiologii, klinické projevy, diagnostiku a náhradní léčbu glukokortikoidy a mineralokortikoidy. Samostatná pozornost je věnována glukokortikoidy indukované adrenální insuficienci, která je dnes nejčastější formou tohoto onemocnění, a syndromu z vysazení glukokortikoidů. Popsány jsou zásady bezpečného snižování dávek a prevence adrenální krize. Cílem práce je podat ucelený přehled o úloze glukokortikoidů v endokrinologii s důrazem na klinické souvislosti, aktuální doporučení a praktické aspekty léčby, které mají zásadní význam pro každodenní praxi.

Klíčová slova: glukokortikoidy, Cushingův syndrom, adrenální insuficience, adrenální krize, vysazování glukokortikoidů.

The role of glucocorticoids in endocrinology

Glucocorticoids represent a fundamental group of hormones that play a key role in the regulation of metabolism, immune response, and adaptation to stress. Their widespread use in medicine is based on potent anti-inflammatory and immunosuppressive effects; however, long-term therapy is associated with the risk of serious adverse effects. This article focuses on hypercortisolism, both in the form of endogenous Cushing's syndrome and the more frequent exogenous form related to long-term glucocorticoid administration. Clinical manifestations, diagnostic procedures, and current therapeutic options including surgical, pharmacological, and radiotherapeutic approaches are discussed. Another major area addressed is adrenal insufficiency, with emphasis on etiology, clinical manifestations, diagnostic methods, and glucocorticoid and mineralocorticoid replacement therapy. Special attention is given to glucocorticoid-induced adrenal insufficiency, which is currently the most common form of this disorder, and to glucocorticoid withdrawal syndrome. Principles of safe dose tapering and prevention of adrenal crisis are outlined. The aim of this review is to provide a comprehensive overview of the role of glucocorticoids in endocrinology, with an emphasis on clinical context, current recommendations, and practical aspects of treatment that are crucial for everyday medical practice.

Key words: glucocorticoids, Cushing's syndrome, adrenal insufficiency, adrenal crisis, glucocorticoid withdrawal.

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest and financial disclosures:

None.

Funding/Support:

None.

Cit. zkr: *Klin Farmakol Farm.* 2026;40(2):129-133

<https://doi.org/10.36290/far.2026.007>

Článek přijat redakcí: 26. 9. 2025

Článek přijat k tisku: 18. 2. 2026

MUDr. Pavel Cee

pavel.cee@fnhk.cz